

ПРИРОДАТА В ТВОРЧЕСТВОТО НА ВАЗОВ

(ПЛАН-КОНСПЕКТ)

I. ВАЗОВ - СВИДЕТЕЛ НА НОВОТО БЪЛГАРСКО ВРЕМЕ, ПРЕСЪЗДАЛ ВЪЛНЕНИЯТА И ИДЕАЛИТЕ НА ЕПОХАТА, ТВОРЕЦ НА СЪВРЕМЕННАТА НИ ЛИТЕРАТУРА:

1. Вазов като жива връзка между две епохи - пред- и следосвобожденска.

2. Вазовите думи: *„Аз пях за България, защото я обичах; аз насаждах в младите души вяра и обич към своето, защото бях син на България; аз прославих нейната божествена хубава природа, защото бях очарован от нея...”* - като оценка за литературната му дейност и прославата на Родината.

3. Красотите на България във възрожденската литература - творбите на Л. Каравелов („Хубава си, моя горо”, „Българи от старо време”), Хр. Ботев, П.Р. Славейков, Д. Чинтулов.

4. Цялото творческо дело на Вазов е изпълнено с мотиви, описващи или повлияни от природата.

II. ВЪЗПРИЕМАНЕТО НА ПРИРОДАТА ОТ ВАЗОВ - СЛИВАНЕ НА ПОЕТИЧНИЯ ДУХ, ЖИТЕЙСКАТА ФИЛОСОФИЯ НА ТВОРЕЦА, МИРОГЛЕДА МУ И ЧИСТО ЕСТЕТИЧЕСКОТО ВЪЗХИЩЕНИЕ ОТ КРАСОТАТА:

1. Много стихосбирки или сборници носят заглавия, повлияни от тази любов към природата („Майска китка”, „Поля и гори”, „Великата Рилска пустиня”, „В недрата на Родопите”).

2. Природата, като вечен спътник на наблюдателя и съзercателя Вазов, играе огромна роля в прозата му („Чичовци”, „Под игото”, „Светослав Тертер”).

3. Родината като „рая балкански” („Люлека ми замириса”).

4. Ролята на Сопот и семейството:

- ✓ разказа за майка му в спомените на писателя („Обичаше със страстна любов природата и майка ми...”);
- ✓ „Борът” - първо стихотворение, носител на определена историческа идея (алюзия със съдбата на родината(и разказ за една природна трагедия (рухването на вековно дърво);
- ✓ величествената картина на Балкана, придаването на човешки черти на планината, описанието на красотата, звуковата картина на природния живот.

5. „Де е България?” - силното чувство на любов към родината е изразено в описанието на красотите и финализирано в гореща клетва за вяроност.

- ✓ Носталгията на емигранта, тъгата по робската участ на народа и страната

III. СЛЕДОСВОБОЖДЕНСКАТА ЛИРИКА НА ВАЗОВ -СЛИВАНЕ НА СКЕПТИЦИЗМА И РОМАНТИКАТА, НА МЪКАТА ПО ПОГУБЕНИТЕ ИДЕАЛИ И РАДОСТТА ОТ СВОБОДНИЯ ЖИВОТ:

- ✓ възхищението от общуването с божия свят, от новите преживявания, които се възможни само далеч от шума на тълпите, далеч от низостта на времето („Отечество любезно”, „Към природата”, „При Рилския манастир”)

1. Своеобразието на авторовото преживяване-пантеизъм („При Рилския манастир”):

- ✓ пантеистичното възприемане на природата -божието присъствие във всичко (дърво, камък, жива твар), преклонението пред силата на природата, разбирането за нищожността на земните грижи и проблеми;
- ✓ възраждането на душевната сила при допира с природата;
- ✓ намирането на истинската същност на човека там, където е заченат и откъдето е

- избягал в шумния, но празен като идеи свят;
- ✓ размисли за човека и мястото му в божия свят.

2. философски размисли за съдбата на човека и търсенето на живата красота („Към природата”);

- ✓ химн и славословие на природата като цялост;
- ✓ широкообхватна картина във времето и пространството;
- ✓ преклонението на човека пред вечността и красотата.

3. Сливането на история и природа в „На Ком”

- ✓ несдържаното възхищение;
- ✓ сливането пред красотата на природата и величието на миналото;
- ✓ богато смислово, емоционално и естетическо съдържание.

4. Сливането на интимното и актуалното преживяване, търсенето на отдушник и естетическа наслада („Долината”, „Родопите”):

- ✓ играта на въображението, проектирането на личното и общественото върху естетическото изживяване;
- ✓ страстта за съзерцание и потребността от чистота на помислите.

IV. КРАСОТАТА НА ПРИРОДАТА, ОТРАЗЕНА В ПРОЗАТА НА ВАЗОВ:

- ✓ дава възможност и за панорамен поглед към околния свят, и за емоционални размисли;
- ✓ играе ролята на деен фон на събитията, спомага за по-пълното обрисувание на героите;
- ✓ точното възприятие - прозата допълва емоционалното преживяване в лириката.

1. Пътеписите - извор на настроение, потребност и задоволство от чистата красота, исторически вярно отразяване на епохата чрез природата и отношението на хората към нея:

- ✓ „Един кът от Стара планина” - великолепната панорама на света;
- ✓ издигане над дребнавото житейско съществуване;
- ✓ самооценката на човека в сравнение с вечността, изразена чрез красотата на природата;
- ✓ „От Марица до Тунджа” - възхищението от контраста между дивата природа и благодатната равнина;
- ✓ усещането за израстване, за издигане на духа, за подмладяване на тленното тяло;
- ✓ „Великата Рилска пустиня” - емоционални описания, преклонение пред силата и духа на природата, търсене на себе си чрез възприемането на красотата.

2. Природата в романите, повестите и разказите на Вазов:

- ✓ „Под игото” - картините от Балкана като част от величието на българското;
- ✓ зимната природа - елемент от всенационалната борба срещу врага;
- ✓ „Чичовци” - природата и човекът, битието сред първичността;
- ✓ разказите - „Една българка”, „Из кривините”, „Иде ли” - природата като фон на подвига и моралното извисяване.

V. ЗА ЛИРИКА И ФИЛОСОФА ВАЗОВ ВЪЗПРИЕМАНЕТО НА ПРИРОДАТА Е ЧАСТ ОТ ЖИВОТА, ВЪЗМОЖНОСТ ЗА НРАВСТВЕНО ИЗРАСТВАНЕ, ЗА ЕСТЕТИЧЕСКА НАСЛАДА, ЗА СЛИВАНЕ НА ЧОВЕШКАТА МУ СЪЩНОСТ С БОЖИЕТО ОТКРОВЕНИЕ И ИЗДИГАНЕ НАД ДРЕБНАВОТО И ЕЖЕДНЕВНОТО БИТУВАНЕ:

- ✓ природата слива всички частни, лични истини в една всеобща, водеща до преклонение пред красотата и духовната сила, стояща зад нея;
- ✓ преживяването сред природата води и до сливане на национално-историческата същност на човека с моралните идеали и повели на християнството.